

באיזה אופן מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו

אחסון שאריות אוכל

יש לברר, כאשר נשארים שאריות מאכל מקדרה גדולה, ורוצים לאכסן במקרר בשבת, האם מותר להעביר את שאריות האוכל לקדרה קטנה, כיון שקדרה שאין בה אוכל היא כלי שמלאכתו לאיסור. והנה חז"ל התיירו לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו, לפי זה היה נראה שמותר לטלטל קדרה לצורך גופו, מכל מקום מחדש המשנה ברורה שלא התיירו לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור אלא כאשר אין לו אפשרות לעשות מלאכה זו בכלי שמלאכתו להיתר, אבל כאשר יש לו כלי שמלאכתו להיתר, אסור לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור, ולפי זה אסור לאכסן שאריות מאכל בקדרה קטנה שמלאכתה לאיסור, אם יש לו אפשרות לאכסן בכלי איחסון שאינו עומד לבישול.

ומכל מקום כתבו הפוסקים, שכל זה רק אם כלי ההיתר ישנו תחת ידו, ואינו צריך לטרוח עליו כלל כדי להשיגו, וכל שכן שאין צריך לשאול משכנו כלי היתר. לפי זה, אם מכל סיבה שהיא אחסנת שאריות האוכל בקדרה קטנה הוא הדרך הקלה ביותר, והגורמת לו הכי פחות טירחא, מותר לאכסן בקדרה קטנה שאריות האוכל. ובלאו הכי אין צורך להחמיר כל כך בזה, כיון שהרבה פוסקים חולקים על יסוד דברי המשנה ברורה, וסוברים שאפילו שיש לו אפשרות לעשות את המלאכה על ידי כלי היתר, מותר לו לעשותה על ידי כלי שמלאכתו לאיסור, ולפי זה תמיד מותר לאכסן שאריות מאכל בקדרה קטנה.

טלטול כלי שמלאכתו לאיסור שלא לצורך גופו ממש

ואפילו לשיטת המשנה ברורה, שאם יש אפשרות לעשות את המלאכה על ידי כלי היתר, אין היתר לעשותה על ידי כלי שמלאכתו לאיסור, מכל מקום, אין צריך שיהיה דוקא לצורך גופו של עצמו, אלא סתם לצורך ישראל גם כן מותר, לכן, אם ישראל מבקש לשאול ממנו קדרה, אין צורך לומר לישראל שיכנס לביתו ליטלו, ויכול ליתנו לו.

ואפילו באופן שאשה הדליקה נרות שבת וקיבלה שבת, ושכנתה מבקשת כלי שמלאכתה לאיסור, מצדד בשמירת שבת כהלכתא, להקל לטלטל עבור ישראל, שאצלו עוד חול, ואין צריך לומר לו שיכנס לביתו ליטלו, ואפילו אם הישראל ישתמש בכלי לפני כניסת השבת ולא לצורך שבת כלל. כמו כן לצורך בהמה שמזונותן עליך מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור, אבל לצורך גוי אסור לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור, אלא אם כן יש לישראל תועלת משימוש של הגוי בכלי.

אבל אסור לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור ממקום שחושש שישבר. ומכל מקום, אם יודע שיצטרך להשתמש בו לאחר מכן באותה השבת, אפילו לאחר זמן, ואפילו לא ודאי שישתמש בו באותה השבת, אלא שמצוי ושכיח שישתמש, מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור שיהיה זמין לו לאחר זמן, ובאופן זה יכול לטלטלו שלא יפסד. ואין צריך שיהיה לו הנאה ממש, אלא אפילו הנאה סתם, כגון לשלוח כלי במתנה לחבירו בשבת, בלא שיקנה אותו בשבת, וכן סתם הנאה מהכלי. ואם מצא כלי שמלאכתו לאיסור, ונודע לו בשבת מי בעליו, אסור לטלטלו בשבת לקיים מצות השבת אבדה, ואין זה נחשב לצורך גופו, כי גם לאובד אסור להשתמש בו.

הערמה בטלטול כלי שמלאכתו לאיסור

אסור חכמים לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור, מחשש שהכלי יפסד. מכל מקום, מותר לחשוב לעשות איזה תשמיש בגופו של הכלי, אפילו שבאמת לא היה עושה תשמיש זה, ואז יכול לטלטלו. ויש מי שכתב, שלאחר שהגביה את הכלי, כבר אין צורך לעשות המעשה בגופו, ויכול להערים ולטלטל לכל מקום בלי להשתמש בו, אבל יש להחמיר בזה שלא לעשות הערמה, אלא באמת להשתמש בכלי לצורך גופו, וזה מותר. וסיפר לנו הגה"ח רבי גדליה טויסיג שליט"א, ששמע, להבדיל בין חיים לחיים, מהגה"ח רבי ישראל זילברשלג ז"ל, משב"ק של כ"ק מרן ה"ישועות משה" מויזניץ זיע"א, שכשהיה בחור צעיר במושב, היה חייב לעשות שמירה בשבת עם נשק, ושאל את מרן החזון איש זיע"א איך יטלטל את הנשק, ואמר לו שיניח בשני מקומות שונים חבילה של אגוזים, ובכל פעם כשיגיע למקום ההוא, יפצח אגוז אחד עם הנשק, כך יטלטל את הכלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו בהיתר גמור. מוכח שלא התייר לעשות הערמה.